

شیوهنامه استفاده مسئولانه از هوش مصنوعی

در آموزش، پژوهش، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشگاه زنجان

۶

پیوست کاربردی

۷

اصل حاکم

۶

سطح استفاده

۷

فصل اصلی

نقشه سطح استفاده از هوش مصنوعی

سطح	عنوان	وضعیت
۰	بدون استفاده	مجاز
۱	کمک زبانی (ویرایش، ترجمه و اصلاح نگارشی بدون تغییر محتوای علمی)	مجاز - افشای حداقلی
۲	کمک فکری (ایده‌پردازی، خلاصه‌سازی یا سازمان‌دهی اولیه مطالب)	مجاز - افشای استاندارد
۳	کمک فنی (کدنویسی، تحلیل اولیه یا شبیه‌سازی محدود)	مجاز مشروط
۴	تولید محتوا (تولید متن علمی یا بخش‌های اصلی پژوهش)	غیرمجاز
۵	جایگزینی پژوهش (تولید داده، تحلیل نهایی یا نتیجه‌گیری)	تخلف جدی

چه چیزی مجاز است؟

ممنوع X تولید کامل متن، جعل داده، دفاع با AI	مشروط بازنویسی تخصصی، تحلیل آماری، طراحی ابزار	مجاز ✓ ویرایش، ترجمه، خلاصه‌سازی، پیشنهاد ساختار
---	---	---

الزام افشا و مستندسازی

- افشای حداقلی (سطح ۱): استفاده‌های جزئی و غیرمؤثر، مانند اصلاح نگارشی، ویرایش زبانی یا بهبود ساختار جملات.
 - افشای توضیحی (سطح ۲): استفاده‌های کمکی و مؤثر، مانند خلاصه‌سازی، ترجمه، پیشنهاد ساختار، ایده‌پردازی یا تولید پیش‌نویس اولیه.
 - افشای گسترده (سطح ۳): استفاده‌هایی که در تولید محتوا، تحلیل، تفسیر یا نتیجه‌گیری علمی نقش معنادار دارند.
- پژوهشگر موظف است فرم استاندارد افشا (پیوست ۱) و دفترچه ثبت استفاده (پیوست ۲) را تکمیل و سوابق و پرامیت‌های کلیدی را تا پایان دایره نگهداری نماید.

مسئولیت‌ها و ضمانت اجرا

مسئولیت کامل صحت علمی، اخلاقی و حقوقی محتوا - صرف‌نظر از میزان استفاده از AI - بر عهده پژوهشگر است. ابزارهای هوش مصنوعی نویسنده یا پدیدآورنده مستقل محسوب نمی‌شوند.

تخلفات به سه دسته خفیف، متوسط و شدید تقسیم شده و برخورد بر مبنای اصل تناسب، اصلاح‌محوری و حق دفاع صورت می‌گیرد.

هدف شیوهنامه

تبیین اصول، ضوابط و چارچوب‌های استفاده مسئولانه، اخلاق‌محور، شفاف و اثربخش از فناوری‌های هوش مصنوعی در فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و علمی در دانشگاه زنجان است؛ به‌گونه‌ای که ضمن بهره‌گیری از ظرفیت‌های نوآورانه این فناوری، اصالت علمی، صداقت پژوهشی، عدالت آموزشی و نقش محوری انسان حفظ شود.

اصول هفت‌گانه حاکم

- حفظ اصالت علمی و مسئولیت انسانی
- شفافیت و قابلیت پاسخگویی
- رعایت اخلاق پژوهش و استانداردهای علمی
- احترام به حقوق مالکیت فکری، داده و حریم خصوصی
- تناسب با سطح تحصیلی
- ارزیابی‌پذیری، مستندسازی و امکان نظارت علمی
- رویکرد اعتمادمحور، آموزشی و غیرتنبیهی

دامنه کاربرد

- تکالیف و فعالیت‌های آموزشی
 - پروژه‌های درسی و پژوهشی
 - مقالات علمی، طرح‌های پژوهشی و گزارش‌های علمی
 - پروپوزال‌های طرح، پایان‌نامه‌های کارشناسی‌ارشد و رساله‌های دکتری
 - تولید محتوای آموزشی (اسلاید، جزوه، آزمون و محتوای الکترونیکی)
- مشمولان: دانشجویان تمامی مقاطع تحصیلی، اعضای هیئت‌علمی، پژوهشگران، اساتید راهنما/مشاور، داوران و کارکنان آموزشی و پژوهشی.

تفکیک بر اساس مقطع تحصیلی

مقطع	سطوح مجاز	سطح ۳	سطوح ۴ و ۵
کارشناسی	۲، ۱، ۰	با مجوز استاد	ممنوع
کارشناسی‌ارشد	۲، ۱، ۰	محدود و مشروط + ثبت	تخلف
دکتری	۲، ۱، ۰	فقط بخش فنی با توجیه علمی + افشا	تخلف جدی

برای مطالعه متن کامل شیوهنامه و دسترسی به ۶ پیوست کاربردی:

پیوست‌ها شامل: فرم افشا + دفترچه ثبت استفاده + چک‌لیست داوران + نمونه‌های کاربردی + فهرست ابزارها + واژه‌نامه تخصصی تهیه و تدوین: تحصیلات تکمیلی دانشگاه زنجان - اردیبهشت ۱۴۰۵

دانشگاه زنجان
znu.ac.ir